

Л. В. Антонова,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри обліку і аудиту,
Чорноморський національний університет ім. П. Могили*

Н. М. Левченко,

*д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Запорізький національний технічний університет*

С. М. Белінська,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту,

Чорноморський національний університет ім. П. Могили

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ТА ОБЛІКУ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВИХ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ

L. Antonova,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor of the Department
of accounting and audit Petro Mohyla Black Sea National University*

N. Levchenko,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor of the Department
of accounting and audit Zaporozhye National Technical University*

S. Belinskaya,

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of accounting and audit Petro Mohyla Black Sea National University*

IMPROVEMENT OF SYSTEMS OF MANAGEMENT AND ACCOUNTING OF PROCESSES REPRODUCING THE MAIN ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE AS A COMPLEX STRATEGY FOR DEVELOPMENT OF ACTIVITY

У статті системно дослідженні взаємозв'язки амортизаційної політики підприємства зі стратегією розвитку його діяльності. Обґрунтовано шляхи оптимізації положень амортизаційної політики держави з метою створення умов більш повної реалізації відтворювальної функції амортизації та забезпечення ефективного та сталого функціонування підприємства в цілому.

Доведено доцільність формування системи платіжно-розрахункових відношень, що базується на виокремленні з виручки від реалізації готової продукції частини надходження амортизаційних відрахувань.

The article systematically studies the relationship between the company's depreciation policy and its development strategy. The ways of optimization of the amortization policy of the state are grounded in order to create conditions for more complete realization of the reproduction function of depreciation and to ensure efficient and sustainable functioning of the enterprise as a whole.

The expediency of forming a system of payment and settlement relations, based on the separation from the proceeds from the sale of finished products part of receipts of depreciation deductions is proved.

Ключові слова: амортизація, знос, амортизаційна політика, амортизаційний фонд, очікуваний термін корисного використання, стратегія діяльності підприємства.

Key words: amortization, depreciation, amortization policy, depreciation fund, expected useful life, the strategy of the company.

МЕТА СТАТТІ

Мета полягає в системному дослідженні взаємозв'язку амортизаційної політики підприємства зі стратегією його діяльності і обґрунтування шляхів її оптимізації з метою створення умов більш повної реалізації відтворювальної функції амортизації, забезпечення ефективного та сталого функціонування підприємства в цілому.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі розвитку підприємництва важливими завданнями є вирішення проблемних питань щодо проведення радикальної, послідовної і комплексної амортизаційної політики. Практика свідчить, що гнучка амортизаційна політика держави і окремих підприємств є одним з основних факторів відновлення економічного зростання в умовах інвестиційної кризи,

Таблиця 1. Джерела фінансування підприємства

Власні джерела	Залучені джерела
амортизаційні відрахування	кредити банків
прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства	кошти інших підприємств та організацій
	грошові кошти, які отримуються від емісії цінних паперів та інших внесків юридичних і фізичних осіб
	грошові кошти, які надходять у порядку перерозподілу централізованих інвестиційних фондів концернів та інших об'єднань
	гроші позабюджетних фондів
	асигнування бюджетів різних рівнів, які надаються на безповоротній основі та умовах повернення
	кошти вітчизняних та іноземних інвесторів

спаду виробництва та інфляції. Проте до тепер цілеспрямована державна амортизаційна політика в Україні відсутня і, як наслідок, на рівні підприємств система амортизації розглядається як другорядна у розв'язанні задач відтворювального характеру.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розробці науково-методичних засад управління процесом відтворення основних засобів та з'ясуванню ролі амортизаційної політики у його фінансовому забезпеченні присвячені роботи багатьох вчених-економістів, таких, як А.А. Безуглого, З.Н. Борисенко, В.О. Вишневецького, В.І. Гринчуцького, В.Є. Козак, М.І. Крупки, О.Є. Кузьміна, О.О. Орлова, Ю.М. Стадницького та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, низка завдань теоретико-методичного забезпечення обґрунтованого формування амортизаційної політики підприємства розроблена не досить повно, а тому вимагає уточнення і розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Траекторія соціально-економічного розвитку будь-якої країни визначається станом реального сектора економіки та станом її основних засобів. Спрямування зусиль з боку органів державної влади на створення умов для майбутнього споживання благ шляхом розширення фізичного обсягу поточного виробництва передбачає активізацію процесів інвестування в основний капітал.

Серед великої кількості джерел фінансування відтворення основного капіталу (які, в свою чергу, поділяються на власні та залучені) найбільшу питому вагу займає оновлення шляхом часткового відшкодування фізичного зносу основних фондів (табл. 1).

Про вищенаведене свідчать дані зарубіжних країн. Так, у Франції за рахунок амортизаційних відрахувань фінансується понад 60% всього продуктивного інвестування підприємств (валові інвестиції в основний капітал), у Японії — 50%, у Німеччині — 64%, у США — 70% [10, с. 64]. Вважається, що це досягається завдяки наявності налагодженої, ефективно діючої амортизаційної політики.

Формуючи амортизаційну політику підприємства необхідно перш за все чітко з'ясувати її сутність та відмінності між категоріями знос і амортизацію, які

сьогодні досить часто несправедливо ототожнюються.

У науковій літературі під амортизацією розуміють об'єктивний економічний процес поступового відшкодування вартості основних засобів у період їх функціонування у виробництві з метою відшкодування до моменту закінчення строку експлуатації [1, с. 33—34]. Такий підхід ґрунтується на визначенні терміну амортизації на законодавчому рівні, що представлено в П(С)БО 7 "Основні засоби" і Податковому кодексі України (далі ПКУ) [9, п.п. 14.1.3; 5, п. 4]. Водночас знос основних засобів — це втрата ними первинних фізичних і моральних характеристик під впливом сил природи, старіння та знецінення [6, с. 153—156].

У прямому значенні політика — це "мистецтво управління" будь-яким процесом. Тож, у найбільш загальному сенсі, амортизаційну політику можна визначити, як сукупність дій та заходів, спрямованих на координацію процесів нарахування та використання амортизаційних відрахувань.

Проте аналіз досліджень наукових праць засвідчує відсутність єдиного підходу до трактування сутності цього поняття (табл. 2).

На нашу думку, основою трактування поняття "амортизаційна політика" має стати відтворювальний підхід, за яким під амортизаційною політикою підприємства слід розуміти сукупність заходів по визначенню методики формування амортизаційного фонду та спрямування його ресурсів на забезпечення нормального режиму відтворення основних засобів у відповідності до обраної підприємством стратегії діяльності. Відтак, формування амортизаційної політики стає окремим напрямом фінансової роботи на підприємстві, оскільки сума амортизаційних відрахувань є впливовою складовою на собівартість продукції, доходи підприємства і відповідно на результативність його діяльності.

Отже, основним критерієм відбору методів нарахування амортизації є досягнення оптимального співвідношення між величиною амортизаційних відрахування і їх впливом на цінову конкурентоспроможність продукції підприємства. Підприємству слід враховувати, що ринкові ціни на його продукцію можуть не витримати амортизаційного "перевантаження". Так, на початковому етапі бізнесу при збільшенні суми амортизаційних відрахувань, за умов незначних обсягів прибутку, необхід-

Таблиця 2. Тракткування поняття амортизаційна політика різними науковцями

№ п/п	Автор	Визначення
1	Виговська Н.Г. [4, с. 59]	Амортизаційна політика — це складова частина загальнодержавної політики формування власних фінансових ресурсів, яка полягає в оптимізації потоку власних засобів, що реінвестуються у виробничу діяльність
2	Яремко І.Й. [12, с. 76]	Амортизаційна політика — це цілеспрямована діяльність підприємства з вибору й застосування одного з можливих (законом дозволених) методів амортизації з метою максимізації обсягу власних фінансових ресурсів протягом амортизаційного періоду
3	Борисенко З.Н. [2, с. 3]	Амортизаційна політика — це процес розробки норм і правил нарахування амортизації, встановлення порядку використання амортизаційного фонду
4	Бубенко П.Т. [3, с. 126]	Амортизаційна політика — це політика підприємства щодо вибору відповідних методів амортизації основних фондів і нематеріальних активів, а також забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань, зниження бази оподаткування, створення власних інвестиційних ресурсів тощо
5	Овод Л.В. [7, с. 66]	Амортизаційна політика підприємства — це вибір і оптимальне поєднання способів, правил і методики нарахування та обліку амортизації, встановлення порядку використання амортизаційних відрахувань для відтворення основних фондів відповідно до умов господарювання і амортизаційної політики держави

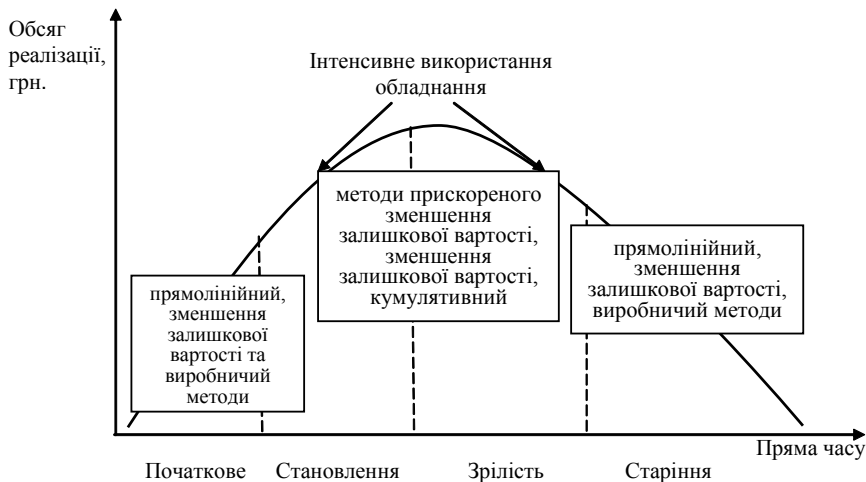

Рис. 1. Взаємозв'язок методів амортизації із стадією життєвого циклу бізнесу

Джерело: [5, с. 280—284].

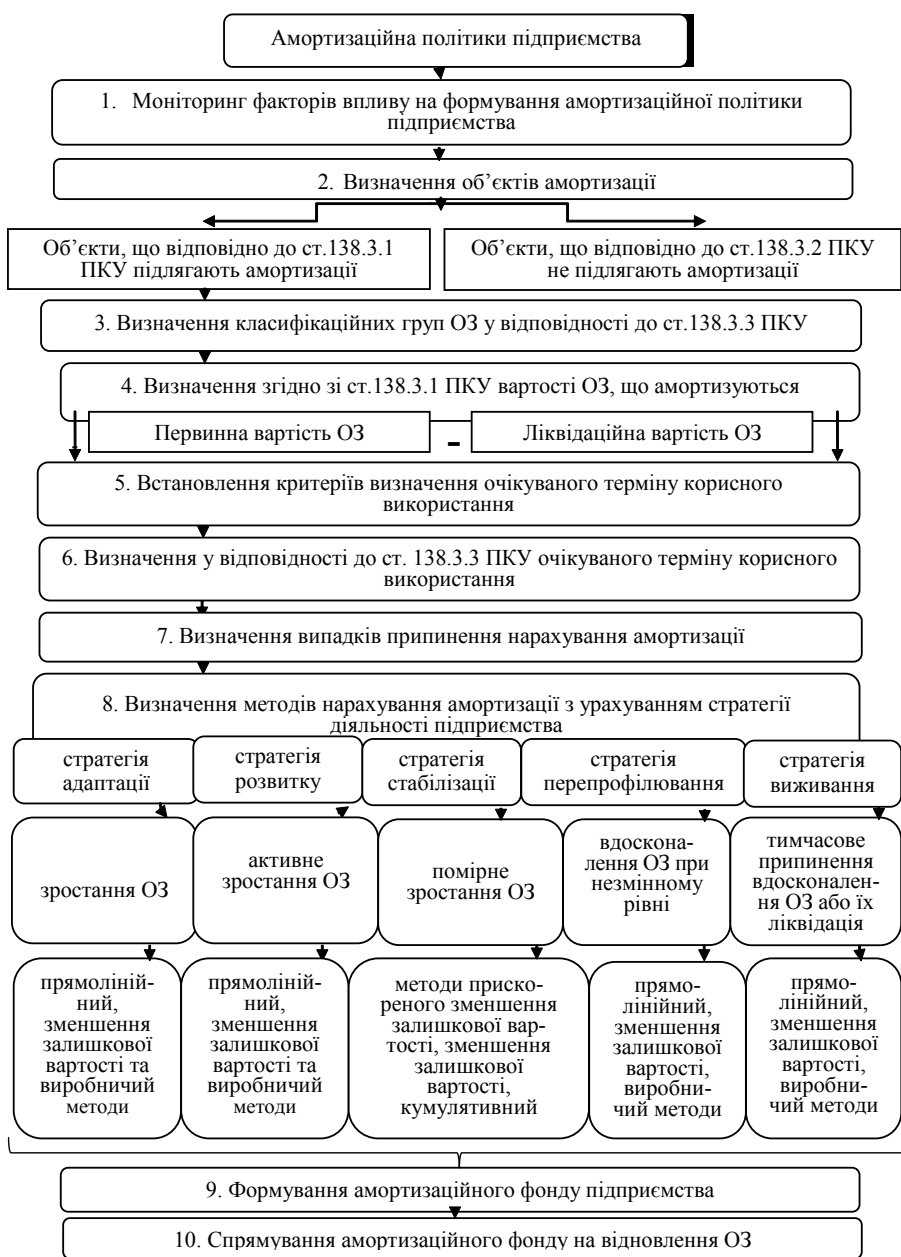

Рис. 2. Послідовність формування амортизаційної політики підприємства

Джерело: систематизовано автором.

ним заходом стає збільшення ціни на продукцію, що веде (в умовах конкуренції) до зниження попиту на продукцію (рис. 1).

Характерним для другої та частково третьої стадії життєвого циклу є зниження витрат на виробництво і зростання попиту. У кінці стадії має бути досягнутий максимальний прибуток. У цей період спостерігається стабільність отримання грошей та їх інтенсивне витрачання на розширене відтворення основних промислово-виробничих засобів. Тож, на цій стадії більш доцільним є застосування прискорених методів амортизації: прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивного.

Остання чверть третьої стадії відзначається зниженням продажу у зв'язку з насиченням ринку, зниженням прибутку на одиницю продукції. У цей час необхідно здійснювати пошук шляхів для переходу на нові виробни, що потребує додаткових вкладень у розвиток і відновлення основних промислово-виробничих засобів.

На четвертій стадії життєвого циклу бізнесу відбувається гальмування відновлення основних промислово-виробничих засобів. Тож, більш доцільно застосовувати пропорційні методи нарахування амортизації [5, с. 280—284].

Таким чином, обираючи амортизаційну політику, потрібно дотримуватись певної послідовності дій щодо її формування (рис. 2):

по-перше, чітко визначити стратегію діяльності підприємства;

по-друге, керуючись ст. 138.3.1 та 138.3.2 ПКУ визначити об'єкти нарахування амортизації. Умовою віднесення об'єкту до основних засобів є очікуваний термін корисної експлуатації, який повинен перевищувати один рік або операційний цикл, якщо він відрізняється від року та вартість об'єкта, яка має перевищувати 6000 грн.;

по-третє, визначитись з класифікацією груп ОЗ у відповідності до ст. 138.3.3 ПКУ;

по-четверте, встановити у відповідності до ст. 138.3.1 ПКУ вартість ОЗ, що підлягає амортизації. Для розрахунку амортизації відповідно до положень цього пункту вартість основних засобів визначається без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної відповідно до положень бухгалтерського обліку. При цьому підприємство має самостійно визначити ліквідаційну вартість об'єкта основних засобів, виходячи з припущення про можливу суму коштів, яку підприємство сподівається отримати від реалізації або ліквідації об'єкта основних засобів по закінченню строку його корисного використання;

по-п'яте, встановити критеріїв визначення очікуваного терміну корисного використання ОЗ. Відомо,

що важливими моментами при формуванні амортизаційної політики на підприємствах, яким оперує норма пп. 138.3.3 ПКУ є "очікуваний термін корисного використання (експлуатації)". Водночас жоден діючий нормативний акт не містить будь-яких алгоритмів або критеріїв визначення цього терміну.

Згідно П(С)БО 7 "Основні засоби" він має встановлюватись підприємством самостійно з урахуванням умов та інтенсивності експлуатації, морального зносу та інших факторів. Проте серед практиків до тепер ведуться активні дискусії щодо варіантів його встановлення.

Зокрема, перший варіант визначення очікуваного терміну корисного використання ґрунтується на накопиченому досвіді підприємства при експлуатації подібних активів.

Другий варіант — ґрунтується на визначенні терміну корисного використання згідно з технічними документами, що додаються до придбаного об'єкта основних засобів (якщо такі дані в них містяться). Однак і цей варіант не є ідеальним, оскільки він не враховує специфіку експлуатації одного і того ж об'єкта в різних умовах.

Третій варіант — ґрунтується на визначенні терміну корисного використання з урахуванням галузевих особливостей шляхом розробки класифікатора із глибокою деталізацією об'єктів ОЗ [8].

Останній — ґрунтується на визначенні терміну корисного використання у відповідності до пункту 138.3.3 статті 138 ПКУ. Цей варіант здавалось би є найпростішим, однак, незважаючи на простоту, подібні терміни не можуть враховувати специфіку окремого об'єкта основних засобів, не кажучи вже про умови його використання і моральний знос.

Зазначимо, що проблема визначення терміну корисного використання основних засобів не нова і полягає не стільки в чисто технічному способі його визначення, скільки в науковій (економічній) обґрунтованості. Чим коротший термін служби, тим вища норма амортизації — необхідно швидше відтворювати основні засоби і тому більшу частину їх вартості у вигляді амортизації слід включати до собівартості продукції, що призводить до її збільшення. Чим триваліше термін, тим нижче норма амортизації, більше період відшкодування зносу і, отже, менше можливостей для своєчасного використання новітніх технічних досягнень. А це, звичайно, збільшує масштаби морального знецінення необоротних активів.

Підводячи підсумок вищевикладеному, слід зазначити, що фізично можливий термін служби ОЗ не може бути основою для визначення терміну корисного використання і відповідно норм амортизації. Він повинен визначатися виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути менше фізично можливого [11, с. 297—306], але в будь-якому випадку не бути менше від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи ОЗ п. 138.3.3 ст. 138 ПКУ.

На наступному етапі мають бути визначені випадки припинення нарахування амортизації.

І основним етапом формування амортизаційної політики має стати вибір методу нарахування амортизаційних відрахувань в залежності від обраної стратегії діяльності підприємства. Згідно зі ст. 138.3.1 ПКУ розрахунок амортизації основних засобів має здійснюватись відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, встановлених під. 14.1.138 п. 14.1 ст. 14 р. 1 ПКУ, під. 138.3.2—138.3.4 п. 138.3 ПКУ.

Якщо підприємством обрана стратегія адаптації бізнесу на ринку, то перед керівництвом стоїть завдання збільшення ОЗ, а отже, найбільш оптимальними методами нарахування амортизації за такої стратегії є прямолінійний, зменшення залишкової вартості та виробничий методи. Аналогічні методи є оптимальними і

при обранні підприємством стратегії розвитку, оскільки вона передбачає активне збільшення ОЗ.

Водночас стратегія стабілізації бізнесу передбачає помірне зростання ОЗ і вимагає на зміну методів нарахування амортизації на методи прискореного зменшення залишкової вартості, зменшення залишкової вартості та кумулятивний.

Стратегія перепрофілювання характеризується вдосконаленням ОЗ при незмінному їх рівні, а отже, оптимальними методами нарахування слід визнати прямолінійний, зменшення залишкової вартості та виробничий методи.

Для стратегії виживання характерними є тимчасове припинення вдосконалення ОЗ або їх ліквідація, отже, найбільш доцільним є застосування прямолінійного, зменшення залишкової вартості та виробничого методів.

Критерії обрання методів нарахування амортизації та формування амортизаційної політики корелюють з положеннями стратегії розвитку підприємства. Відповідно, остання має чітко визначати такі 4 складові:

1. Оціночна складова має за мету відображення знецінення основних засобів внаслідок зносу.
2. Фінансова (облікова) складова — має за мету систематичне призначення як витрати частини вартості основних засобів та бере участь у формуванні фінансового результату.
3. Фіскальна складова формує неоподатковувану частину прибутку в тому розмірі, який регулюється бюджетом та відповідає потребам економіки держави у виробничо-технічному потенціалі.
4. Інвестиційна складова — формує внутрішнє джерело інвестицій (реноваційний фонд) та стимулює інвестиції.

Звідси обрана підприємством амортизаційна політика має бути спрямована на:

- забезпечення системою амортизації (методами і нормами амортизації) повного відображення величини зносу і, відповідно, об'єктивної величини перенесеної вартості основних фондів на витрати виробництва;
- формування об'ємних параметрів амортизаційного фонду у відповідності з об'єктивними процесами зношування основних фондів (з врахуванням як фізичного, так і морального зносу), відновлювальної вартості основних фондів;
- створення системою платіжно-розрахункових відношень повної можливості надходження амортизаційних відрахувань у складі грошової виручки від реалізації продукції;
- створення системи збереження, страхування, резервування, накопичення та цільового направлення амортизаційних відрахувань;
- формування системи фінансового менеджменту, поточного і стратегічного планування витрачання амортизаційного фонду, що забезпечить спрямування його ресурсів на фінансування капітальних вкладень, відшкодування і накопичення основного капіталу.

Лише за таких умов амортизаційна політика відповідатиме обраній стратегії діяльності підприємства та може бути визнана оптимальною.

Для збереження національного виробництва безпосередньо через механізм амортизаційної політики державі слід на законодавчому рівні закріпити вимогу щодо використання амортизаційних відрахувань лише на оновлення основного капіталу з обов'язковим грошовим покриттям амортизаційного фонду. Це активізує інвестиційну діяльність підприємства, як наслідок, посилить його конкурентоспроможність на ринку, забезпечить інноваційне оновлення технологічних процесів.

Отже, вважаємо за доцільне встановити спосіб акумулювання грошових ресурсів, цільове призначення яких — відновлення основних засобів. Зокрема при надходженні виручки від реалізації готової продукції

суму, еквівалентну амортизаційним відрахуванням, перераховувати на окремий рахунок — депозитарій, на якому буде акумулюватися амортизаційні відрахування.

При відокремленні з виручки від реалізації готової продукції на окремий рахунок-депозитарій необхідно зробити такі проводки:

1. Надійшла виручка від реалізації готової продукції:

Д-т 311 "Поточний рахунок в національній валюті".
К-т 361 "Розрахунки з покупцями і замовниками".

2. Перерахування суми амортизаційних відрахувань на спеціальний рахунок — депозитарій після отримання виручки від реалізації готової продукції:

Д-т 315 "Рахунок — депозитарій для відтворення необоротних активів".

К-т 311 "Поточний рахунок в національній валюті".

3. Здійснення капітальних інвестицій:

Д-т 15 "Капітальні інвестиції".

К-т 631 "Розрахунки з постачальниками".

4. Погашення заборгованості по здійснених капітальних інвестиціях (використання амортизаційного фонду за рахунок акумульованих грошових коштів на рахунок-депозитарію):

Д-т 631 "Розрахунки з постачальниками".

К-т 315 "Рахунок — депозитарій для відтворення необоротних активів".

Запропонована організація обліку амортизаційного фонду дозволить керівництву підприємства забезпечити спрямування коштів виключно на оновлення майна, аналізувати розміри сформованого та використаного амортизаційного фонду, надавати точну інформацію про рівень забезпеченості процесу відновлення грошовою масою.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проаналізувавши етапи формування амортизаційної політики підприємства, можна дійти висновку, що вибір амортизаційної політики залежить від цілей, які ставить керівництво щодо управління підприємством. Основними критеріями вибору амортизаційної політики мають стати стратегія розвитку підприємства та очікуваний термін корисного використання основних засобів.

Література:

1. Бондар М.І. Амортизація необоротних активів: облік та оподаткування / М.І. Бондар, В.В. Бабіч // Вісник ЖДТУ. — 2011. — №1 (55). — С. 33—34.

2. Борисенко З.Н. Амортизационная политика: монографія / З.Н. Борисенко. — К.: Наукова думка, 1993. — С. 386.

3. Бубенко П.Т. Амортизація і відновлення основних фондів житлово-комунальних підприємств: монографія / П.Т. Бубенко, В.І. Титяєв, О.В. Димченко. — Харків: ХНАМГ, 2010. — С. 126.

4. Виговська Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи. — Житомир; ЖІТІ, 1998. — С. 59.

5. Котова М.В. Вибір оптимального методу нарахування амортизації за бухгалтерським обліком для підприємств промисловості / М.В. Котова // Труды Одесского политехнического университета. — 2009. — № 2. — С. 280—284.

6. Мороз Ю.Ю. Моніторинг стану і розвитку амортизаційної політики в сільськогосподарських підприємствах / Ю.Ю. Мороз // Вісник ЖДТУ. — 2010. — № 2 (52). — С. 153—156.

7. Овод Л.В. Сутність амортизаційної політики та її складові елементи // Вісник Технологічного університету Поділля. — 2003. — № 5, Ч. 2, Т. 1. — С. 66.

8. Платонова І.А. Проблеми обліку основних засобів в Україні / І.А. Платонова [Електронний ресурс].

— Режим дос тупу: <http://intkonf.org/platonova-ia-problemi-obliku-osnovnih-zasobiv-v-ukrayini/>

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

10. Рошило В.І. Джерела фінансування інноваційного розвитку: монографія. — Чернівці: Книги — XXI, 2006. — 272 с.

11. Скрипник М.І. Економічний зміст амортизації основних засобів та проблеми її нарахування в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки / М.І. Скрипник, Н.П. Похілюк // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. — 2013. — Вип. 25. — С. 297—306.

12. Яремко І.І. Знос та амортизація необоротних активів — інструмент оцінки капіталу підприємства: монографія. — Львів: Новий світ, 2003. — 76 с.

References:

1. Bondar, M.I. (2011), "The depreciation of non-current assets: account and taxation", *Visnyk ZhDTU*, no. 1 (55), pp. 33—34.

2. Borysenko, Z.N. (1993), *Amortyzatsyonnaia polityka: monohrafiya* [The depreciation policy: monograph], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine, p. 386.

3. Bubenko, P.T. (2010), *Amortyzatsiia i vidnovlennia osnovnykh fondiv zhytlovo-komunalnykh pidpriumstv: monohrafiia* [Depreciation and capital maintenance of housing and utility enterprises: monograph], KhNAMH, Kharkiv, Ukraine, p. 126.

4. Vyhovska, N.H. (1998), *Udoskonalennia obliku amortyzatsii: stan, problemy, perspektyvy* [Rationalization of depreciation accounting: state, problems, prospects], ZhITI, Zhytomyr, Ukraine, p. 140

5. Kotova, M.V. (2002), *Vybir optymalnoho metodu narakhuvannia amortyzatsii za bukhhalterskym oblikom dlia pidpriumstv promyslovosti* [Choosing the optimum amortization charge method, according to cost-accounting, for industrial enterprises], *Trudy Odesskoho polytekhnicheskoho unyversyteta*, no. 2 (18), pp. 280—284.

6. Moroz, Yu.Yu. (2010), "Condition monitoring of development of depreciation policy in agricultural enterprises", *Visnyk ZhDTU*, no. 2 (52), p. 153.

7. Ovod, L.V. (2003), "Essence of depreciation policy and its building blocks", *Announcer of the Technological university of Podillya*, no. 5, part 2, vol. 1, p. 66.

8. Platonova, I. A. "Problems of accounting for fixed assets in Ukraine", available at: <http://intkonf.org/platonova-ia-problemi-obliku-osnovnih-zasobiv-v-ukrayini/> (access date October 08, 2014).

9. Ofitsiyni portal Verkhovnoi Rady Ukrainy (2010), "The Internal Revenue Code of Ukraine from 02.12.2010 no. 2755-VI", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (access date October 08, 2014).

10. Skrypnyk, M.I. (2013), "Economic substance of depreciation of fixed assets and problems of its extra charge in the conditions of the socially oriented market economy", *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho ekonomiko-tekhnolohichnoho unyversytetu transportu. Ser.: Ekonomika i upravlinnia* [Collection of scientific labours State ekonomiko technological to the university of transport. Ser.: Economy and management], issue 25, pp. 297—306.

11. Roshilo, V.I. (2006), *Dzherela finansuvannia innovatsiynogo rozvitku: monografiya*. [Sources of financing innovative development: monograph.], Knigi — XXI, Chernivtsi, Ukraine, p. 272.

12. Yaremko, I.I. (2003), *Znos i amortyzatsiia neoborotnykh aktyviv — instrument otsinky kapitalu pidpriumstva: monohrafiia* [Depreciation and amortisation of noncurrent asset is assessment tool of business capital: monograph], *Novyi svit*, Lviv, Ukraine, p. 76.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2017 р.